

Zločin u Maji i Svračici

Izveštaji s glavne rasprave u ponovljenom postupku

31. siječnja 2013. godine – otvaranje glavne rasprave
--

Izveštava: Milena Čalić-Jelić

Suđenje prati i novinar Identiteta.

Predsjednik vijeća je otvorio zasjedanje, objavio predmet glavne rasprave i sastav sudskog vijeća na koji stranke nisu imale primjedbi. Nakon konstatacije da su ispunjene pretpostavke za održavanje glavne rasprave, vijeće je utvrdilo istovjetnost optuženika. Glavna rasprava je počela čitanjem optužnice Županijskog državnog odvjetništva u Zagrebu.

Nakon što je pročitana optužnica, prisutnom optuženiku su predočene odredbe o njegovim pravima u postupku po odredbama Zakona o kaznenom postupku (ZKP). Pozvan da se izjasni o tome kakav stav zauzima prema optužnici naveo je da se ne smatra krivim.

Zamjenik ŽDO je predložila da se u svojstvu svjedoka ispituju prisutni svjedoci Mijo Goršeta, Marko Lamza te svjedoci Stjepan Fabec (koji je opravdao svoj nedolazak bolešću) i Milka Mičija (kojoj poziv za današnju raspravu nije uručen), a da se pročitaju iskazi drugih svjedoka te materijalni dokazi. Branitelj optuženog je suglasan s navedenim prijedlogom.

Dokazni postupak

Svjedok Mijo Goršeta

Svjedok je izjavio da saznanja o događajima iz kaznenog postupka ima iz priča svojih roditelja (*Šimun i Anka Goršeta*), koji su mu ispričali kako je taj dan u selo Maja ušla srpska vojska, kako su pucali po kućama. Iako oni nisu vidjeli tko je pucao, vidjeli su Milu Galjena kako je pokušao razvaliti vrata od kuće, i pričalo se da su najgori bili baš Galjen i okrivljeni Španović. Okrivljenog Španovića su vidjeli kako nosi neku cijev, za koju svjedok pretpostavlja da je zolja. Srpska je vojska pokupila 12 mještana i postrojila ih ispred kuće Luke Dogana, tada su naišle postrojbe JNA te su stoga (paravojne postrojbe) te civile potjerali u obližnje kukuruze, a nakon nekog vremena i pustili ih kućama. Iako svjedok ne zna tko je krao po kućama i ne zna da li je optuženi u tome sudjelovao, činjenica je da su nakon tog događaja sva imovina, kućanski aparati i poljoprivredni strojevi otuđeni. Svjedokovi roditelji su dan poslije napada na selo napustili selo.

Svjedok Marko Lamza

Svjedok je izjavio da saznanja o događaju iz kaznenog postupka ima iz kazivanja svojih susjeda Šimuna i Anke Goršete te Ivana i Milke Mičije, koji su mu ispričali kako su taj dan kad je bio napad na selo Maja vidjeli optuženog Španovića i Milana Galjana kako iz njegovog dvorišta odvoze berač kukuruza te još neke stvari iz kuće i toware ih u neki vojni kamion. Kako je svjedokova kuća nasuprot kuće susjeda Goršete, oni su sve to gledali s udaljenosti od nekoliko metara, preko ceste koja je širine otprilike 6 metara, i mogli su vidjeti direktno u dvorište. Prema njihovoj priče isti taj dan su optuženi Španović i Galjen došli do kuće kako bi vidjeli što ima, a

kasnije se navečer vratili kamionom. Danas su sve osobe koje su mu to pričale mrtve, osim Milke Mičija koja još uvijek živi u selu. Na posebno pitanje optuženika svjedok je potvrdio da je gledao emisiju "Istraga" na Novoj TV, kada je tema iste bila napad na selo Maja.

Rasprava se nastavlja 14. ožujka 2013.

Zapažanja

Osnovni razlog ukidanja presude Županijskog suda u Sisku, prema stajalištu VSRH, je što je izreka pobijane presude nerazumljiva i proturječna sa razlozima koji su navedeni, a koji se odnose na odlučne činjenice.

Pobijanom je presudom prethodna presuda (Okružnog suda u Sisku) izmijenjena samo u odluci o kazni, dok je održana u preostalom dijelu izreke i to u činjeničnom i pravnom opisu djela, te pravnoj oznaci djela te je optuženik proglašen krivim da je zajedno sa još 18 suoptuženika poduzeo radnje koje su opisane u izreci presude broj K-38/93-30, za vrijeme oružanog sukoba civilno stanovništvo mučili i nanosili im povrede tjelesnog integriteta, pljačkali imovinu stanovništva, te rušili i uništavali kuće i gospodarske zgrade, kulture i sakralne objekte.

Međutim, već u vrijeme kada je optuženiku odobrena obnova postupka protiv nekih suoptuženika postupak je obustavljen ili vraćen u fazu istrage te je i u trenutku kada je sud donio i objavio pobijanu presudu bilo evidentno da optuženi Milan Španović nije postupao niti je mogao postupati kao supočinitelj sa 18 supočinitelja.

13. ožujka 2013. godine – nastavak dokaznog postupka

Izveštava: Đokić Jović, Jelena, Documenta

Suđenje prate: Marko Sjekavica, Građanski odbor za ljudska prava, članovi obitelji optuženog

Na današnjem ročištu iskazivao je **svjedok Stjepan Fabac**, koji je u donekle izmijenjenom iskazu teretio optuženika za udaranje, pucanje na kuće mještana u cilju zastrašivanja te pljačku vrijedne imovine iz kuće Zlate Perić. Iako o ovim okolnostima koje po izmijenjenoj optužnici čine predmet inkriminacije nije govorio u istrazi, niti na prijašnjoj glavnoj raspravi pred sisačkim županijskim sudom, svjedok je istaknuo da je u Sisku bio u strahu od optuženika zbog čega su mu se počeli znojiti dlanovi i pozlilo mu je te ga je sutkinja tada uputila izvan sudnice ne bi li se osvježio i pribrao kako bi bio u stanju dalje svjedočiti.¹

¹ *Ispitan na glavnoj raspravi pred Županijskim sudom u Sisku 5. listopada 2009. izjavio je da je u kolovozu 1991. živio u selu Maja. Kritičnog dana, 18. kolovoza 1991. godine, oko 8.00 ili 9.00 sati, u selo su došle srpske paravojne jedinice, sa oko 400 pripadnika. Kad je čuo da Srbi dolaze u selo, pobjegao je u kukuruze. Vratio se nakon što ga je mama zvala. Rekla je da joj prijete da će je zaklati ako se ne pojavi njezin sin. Opt. Milan Španović je vikao po selu da svi izađu iz kuća. Svi su izašli na cestu. Tada je svjedok vidio kako srpski vojnici ulaze u kuće i pljačkaju imovinu seljana. Vidio je opt. Milana Španovića i još trojicu, među kojima je bio i Dušan Jelić. Svjedok tvrdi da je optuženik organizirao pljačke i paleže u Maji. Među pripadnicima paravojnih jedinica prepoznao je Milana Španovića, Milana Galjena, Stevu Jelića, Pavlicu i Stevu Varkaša, oni su priskočili i željeli ga tući. Milan Galjen je rekao da će ga on sam tući zbog toga što je, nakon pobjede Franje Tuđmana, podigao hrvatsku zastavu. Milan Galjen ga je tukao, skinuo mu*

Svjedok Stjepan Fabac

"Nakon što sam se na majčin poziv vratio iz kukuruza u dvorište, optuženik me je srušio na zemlju, a zatim dva-tri puta udario nogom u predjelu leđa. Tada je u dvorištu bilo oko pedesetak pripadnika srpske paravojske pa i Mićo Galjen koji me je nakon Španovića nastavio tući sve od dvorišta moje kuće do ceste.

Iz kuće Zlate Perić koja se nalazi nasuprot moje optuženik je skupa s Stevom Jelić i drugim meni nepoznatim osobama iznosio sve živo. To sam vidio dok su mene i ostale seljane neovlašteno držali zatočene ispod balkona Doganove kuće.

Vidio sam optuženika i kako pali štalu Marijana Tusića te ide redom i puca po kućama u selu. U moju je kuću ušao i s još dvojicom suboraca isto tako pucao. Nakon ovog događaja ja sam izbjegao", rekao je svjedok.

U nastavku dokaznog postupka, na suglasan prijedlog stranaka pročitani su iskazi svjedoka Ivana Živkovića, Ivica Kovačevića, Adama Mrakovića, Bogdana Badrića, Marije Štajdohar, Marije Nogić, Ivana Mladenovića, Janka Davidovića, Katarine Lilković, Mije Lamze, Đure Čaćića, Danice Gašparević, Katarine Badrić, Mije Tomčić, Ivana Brdarića i Marijana Matijevića, dani tijekom prijašnjeg postupka.

Glavna rasprava se nastavlja sutra, **14. ožujka 2013., u 9,30h** neposrednim ispitivanjem svjedokinje Milke Mićije, danas nepristupjele svjedokinje, koja će se predvesti od strane djelatnika MUP-a.

14. ožujka 2013. godine – nastavak dokaznog postupka, završni govori stranaka, objava presude
--

Izvyjštava: Marko Sjekavica, Građanski odbor za ljudska prava

Suđenje prate i: Jelena Đokić Jović Documenta, Zagreb; novinar; supruga optuženika

---

je jaknu, uzeo štek u cigareta i kasete s glazbom. Skinuo ga je do pojasa. Jedna osoba, koju svjedok ne poznaje, naredila je da ga prestanu tući. Druge nije prepoznao, jer su bili u SMB uniformama, lica premazani maskirnom bojom. Nakon izvjesnog vremena od dolaska srpskih paravojnih jedinica, u selo je došla «još neka vojska», pitali su Španovićevu grupu što to rade. Nakon toga su se pripadnici optuženikove grupe razbježali.

Svjedok je vidio grupu u kojoj je bio optuženik kako pale crkvu, pucaju po selu iz raznog oružja. Sve mještane Maje koji su, u trenutku dolaska srpskih paravojnih jedinica u selo, izašli na cestu, Španovićeva grupa je natjerala pod balkon Luke Dogana, gdje su bili do 21.00 sat. Tu su stajali oko 9 sati. I svjedok je bio među njima, gol do pojasa. Do Doganove kuće su ga doveli Milan Španović, Jelić i još neki članovi njegove postrojbe. Druga vojska koja je došla u selo pustila ih je. Dok su stajali pod tim balkonom čuvala su ih 4 vojnika, od kojih je poznavao samo Baću Miletića. Tu su tjerali Šteficu Brdarić i Zvonka Brdarića da pjevaju četničke i ustaške pjesme. Svjedoka su do kuće Luke Dogana tjerali Milan Španović i Jelić. Svjedok je vidio Milana Španovića kako zajedno s ostalima ulazi u kuće i odnosi stvari. Vidio ga je u žutom «Fići», za koji zna da je bio Španovićev. S tim «Fićom» je išao po selu i pokazivao koje kuće treba pljačkati, koje rušiti. Na kraju su sve kuće srušene i „to na način da su selo bombardirali iz aviona“.

Dokazni postupak je nastavljen.

Svjedokinja Milka Mičija rekla je da ostaje pri svom iskazu danom na glavnoj raspravi pred ŽS u Sisku dana 12. studenoga 2009. godine. Tome je dodala da je na dan kad se zbio napad na selo Maja bila sa suprugom u njihovoj kući, odakle su pobjegli u susjednu kuću obitelji Goršeta. Nešto je bačeno u Goršetinu kuću što je eksplodiralo, a zamrzivač je potom prestao raditi uslijed eksplozije. Milan Galjen je provalio vrata kuće, ušao unutra i izveo ih u dvorište gdje su se nalazili pripadnici srpske paravojske, među kojima je prepoznala opt. Španovića, njegovog brata koji je radio u veterinarskoj stanici i još neke druge osobe koje je znala otprije, ali ne po imenu. Optuženika i Milana Galjena je, kako je iskazala, vidjela kako pucaju iz pušaka u prozore njezine stare štale, prozor sobe njezine majke i u prozore susjeda Lamze. Potom su ih odveli, civile izvedene iz kuće Goršeta, u redu po dvoje, pod balkon Doganove kuće, gdje su ih dvojica stražara držali više sati. Osim nje i njezinog supruga, sjeća se da su tamo bili i bračni par Goršeta, Stjepan Fabac i njegova majka, zatim jedan mladić Zvonko i njegova majka Štefica, Dragan Brdarić i kasnije je dovedeno još četvero članova obitelji Bajić. Putem prema Doganovoj kući, prošli su kraj kuće Fabac i s 15-ak metara udaljenosti od događaja, svjedokinja je čula kako Stjepan Fabac jauče, a netko je rekao da ga osoba prezimena Pavlica tuče, ona to dobro nije vidjela jer je okrenula glavu, ali je rekla da misli da su ga tukla dvojica. Dugo su ih zadržali pod Doganovim balkonom. Kada su ih pustili, vratila se u Goršetinu kuću, odakle je kroz prozor vidjela na otprilike 4 metara udaljenosti kako je pred Lamzinom kućom parkirano bijelo vozilo. Radilo se o džipu za koji je bio prikopčan Lamzin berač kukuruza, a optuženi Milan Španović, Milan Galjen i još jedna muška osoba su provjeravali da li je berač dobro učvršćen za vozilo. Potom je vidjela kako optuženik ulazi u vozilo i sjeda za vozačko mjesto, Galjen za suvozačko i treća osoba je ušla u vozilo da bi se potom odvezli, odvučavši za sobom i otudivši berač kukuruza. Dodala je da ona nije vidjela trenutak kada su zakvačili berač kukuruza za džip i nije vidjela niti da li su to spomenute tri osobe napravile. U njezinoj su kući kad se tamo vratila sve stvari bile ispreturane. Nije vidjela da bi optuženik ili netko drugi od neprijateljskih vojnika iznosio stvari iz kuća. Svjedokinja je rekla da je, dok su bili pod balkonom, zapaljen svinjac Luke Dogana, u kojem je izgorjela stoka, a zapalio ga je Stevo Varkaš. Na kuću Fabac nije se pucalo. Sljedeći dan je svjedokinja, kao i svi ostali mještani, u strahu, napustila selo. Kad su odlazili, vidjela je da su pošta i trgovina, koje su se nalazile jedna uz drugu, tijekom noći izgorjele. Na poseban upit svjedokinja je rekla da nije vidjela kamion u koji su ukrcavane ukradene stvari. Također je odgovorila da iz kuće sada pokojne Zlate Perić nisu iznošene kritičnoga dana stvari, već su samo razbijena ulazna vrata. Dok su se nalazili pod balkonom došla je vojska s tenkom. Pripadnici srpske paravojske su se prvo prestrašili, a zatim su shvatili da su to njihovi koji su poslali pojačanje. Na posebno pitanje branitelja optuženika, odvjetnika Degena, svjedokinja je odgovorila da kritičnom događaju nije prisustvovala osoba prezimena Španović koja je bila trgovac. Od kuće obitelji Fabac do kuće obitelji Dogan je bilo cca. 100 metara.

Prešlo se na iznošenje **obrane**.

Optuženi Španović je rekao da ostaje u potpunosti pri svojoj obrani iznesenoj dana 13. studenoga 2009. godine pred Vijećem za ratne zločine Županijskog suda u Sisku.² Tome je dodao da je istina da je kritičnoga dana bio na licu mjesta, iako ne svojom voljom, već po naređenju svoga komandanta Dušana Gavrilovića, od kojega je tražio da ga izuzme jer je dobro poznao sve mještane. Akciju je organizirao Štab TO Glina. Rekao je da je jedan od pripadnika TO Glina, Dragan Jakobović, htio pucati na Milku Mičiju i njenog supruga kad su, iz svoje, bježali u Goršetinu kuću i na povik da stanu nisu se zaustavili. Vidno emotivan i u suzama istaknuo je da im je on tada spasio život. Nije pucao i nije otuđivao ničije stvari, budući da je već u to vrijeme imao svoj posao i bio je dobro situiran pa ne bi tim ljudima nikad krao stvari, a čak je donosio hranu i pomagao u njihovoj neimaštini, onim ljudima koji su kasnije ostali na tom području. Kritičnog dana se nije kralo ni uništavalo imovinu, te stvari su se događale kasnije tijekom rata. Prije rata je on pošao u Beograd, ali je prisilno mobiliziran i vraćen u tzv. SAO Krajinu, gdje je bio i pritvaran jer nije želio sudjelovati u neprijateljstvima. Rekao je da nije istinit dio iskaza svjedokinje Milke Mičije gdje ona navodi da je u dvorištu kuće Goršeta vidjela i njegovoga brata jer isti nije sudjelovao uopće u ratu i bio je vojno nesposoban. Nije istinit niti njezin navod da je on, optuženik otuđio berač kukuruza Marka Lamze, što je uostalom bilo i fizički neizvedivo obaviti vukući ga džipom, kao što je to svjedokinja opisala. Ocijenio je kao neistinit navod svjedoka Stjepana Fabca da su skupa išli u školu jer je svjedok od njega 8 godina stariji, i čitav njegov svjedočki iskaz je neistinit, osim dijela gdje opisuje da se skrivao u kukuruzima. Kada je, očigledno preplašen, izišao iz kukuruza i došao do ceste, točno je da mu je netko, Galjen ili Pavlica opalio šamar, ali ga on nije tukao, već ga je zaštitio rekavši da ga puste jer je bolestan. Pojasnio je da su civili skupljeni u Doganovoj kući, i to ne vani pod balkonom, nego unutra, pod betonskom pločom, jer se radilo o nedovršenoj kući, ne zato kako bi bili maltretirani, već s ciljem da ih se zaštititi. Radilo se o velikom broju vojnika koji su sudjelovali u akciji i uvijek postoji opasnost da netko napravi nešto krivo u takvim uvjetima. Naglasio je da mu je neshvatljivo da je tužiteljstvo odustalo od kaznenog progona svih ostalih osoba koje su s njim bile suoptužene u ovom kaznenom postupku te da mu je kazneni progon uništio život. Na poseban upit tužitelja optuženik je odgovorio da Stjepan Fabac nije udaran niti šutan, niti je morao puzati od dvorišta svoje kuće do ceste. Točno je da se taj dan pucalo, tu je bilo oko 1000 vojnika koji su sudjelovali u odnosnoj akciji, ali se nije pucalo po kućama niti po ljudima. Dodao je da je dio svjedoka, misleći pri tome prvenstveno na svjedoke Stjepana Fabca i Milku Mičiju, svoje iskaze temeljilo na informacijama dobivenim iz TV emisije Nove televizije „Istraga“, a ne svojih neposrednih opažanje na terenu *tempore criminis*. Ta je emisija koja je prikazala svoju verziju rekonstrukcije ovog događaja, rekao je, bila dio propagande protiv njega, koja se vodila za vrijeme postupka njegovog izručenja iz Ujedinjenog Kraljevstva.

Pročitana je **izvod iz kaznene evidencije** na ime opt. Milana Španovića iz kojeg proizlazi da je isti ranije neosuđivan (navodi se jedino kazneno djelo ratnog zločina za koje je u predmetnom postupku u odsutnosti osuđen).

Zamjenik ŽDO izjavio je da uslijed rezultata provedenog dokaznog postupka **mijenja činjenični opis optužnice** na način da se izostavlja dio: „te nasilno ulazio u dvorište i kuće mještana Milke

---

² Sadržaj iste prenesen je u izvještaju s glavne rasprave od dana 13. 11. 2009. godine.

Tusić, Ivana Mladenovića, Marka Lamze i Milke Mičije, odakle je uzimao poljoprivredne strojeve te kućanske aparate, koje je nakon toga tovario u vojni kamion“, a zamjenjuje se riječima: „, a iz dvorišta kuće Marka Lamze uzeo i odvezao berač kukuruza“.

Propisno upozoren, optuženik se izjasnio da se ni u odnosu na izmijenjenu optužnicu ne osjeća krivim te je izjavio da ne traži odgodu glavne rasprave, već traži da se ista odmah nastavi. Izjavio je i da ostaje kod svoje upravo iznesene obrane.

Budući da stranke nisu imale daljnjih dokaznih prijedloga, predsjednik Vijeća je objavio da je **dokazni postupak završen**.

Usljedili su **završni govori stranaka**.

ZŽDO iz Siska, Marijan Zgurić je u svom završnom govoru istaknuo da kritični događaj koji se zbilo 18. VIII. 1991. godine predstavlja jedan blaži modalitet počinjenja kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva, koji je počinjen mjerama zastrašivanja stanovništva i pljačkom njihove imovine. Za tužitelja nije bilo sporno da je optuženik kao pripadnik TO kritičnoga događaja sudjelovao u akciji u selu Maja, a iz dokaznog postupka, nastavio je, proizašlo je da je ujedno i pucao po kućama, odveo civile pod balkon Doganove kuće, gdje su isti bili zadržani te da je otuđio berač kukuruza Marka Lamze. Stoga je predložio Vijeću da optuženog Milana Španovića proglasi krivim i osudi po zakonu.

Branitelj optuženika, odvjetnik Silvije Degen, iznoseći završni govor naveo je da se u ovom predmetu uopće ne radi o kaznenom djelu ratnog zločina jer je za postojanje istoga potreban ratni sukob, kojeg po njemu tu nije bilo. Naime, tu se radilo o oružanoj pobuni i o napadu paravojske, a ne o ratnom sukobu. Sukobilo se pet-šest sela. Njegov branjenik nije niti imao *dolum directum* za počinjenje kaznenog djela ratnog zločina, koji u sebi ima naglašenu političku komponentu, a koju optuženik sasvim sigurno nije imao, budući da su mnogi članovi njegove obitelji hrvatskog etniciteta. Ocijenio je skandaloznim postupanje branitelja po službenoj dužnosti optuženika, koji svojedobno nije uložio žalbu protiv presude Okružnog suda u Sisku, kojom je njegov branjenik, u ovom predmetu, u odsutnosti, osuđen na 20 godina zatvora. Budući da optuženi Španović nije ostvario ni objektivnu, kao ni subjektivnu komponentu kaznenog djela koje mu se optužnicom stavlja na teret, predložio je da se isti oslobodi.

Optuženik Milan Španović se u potpunosti pridružio završnom govoru svoga branitelja i dodao da mu je žao zbog događaja za koji je optužen u predmetnom postupku.

Predsjednik Vijeća **objavio je da je glavna rasprava završena.**

Nakon vijećanja i glasovanja, predsjednik Vijeća, sudac Marijan Garac, **objavio je presudu kojom se optuženi Milan Španović temeljem čl. 354. ZKP-a oslobađa od optužbe** i ukratko ju je usmeno obrazložio.

Ovom presudom je temeljem čl. 508. st. 3. ZKP-a u potpunosti stavljena izvan snage pravomoćna presuda Županijskog suda u Sisku broj K-38/93 od 17. studenoga 1993. godine kojom je optuženik proglašen krivim i osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 20 godina.

U svom **usmenom obrazloženju presude**, predsjednik Sudskog vijeća istaknuo je da je Vijeće prilikom presuđivanja moralo, umjesto odredbi OKZRH koje su *tempore criminis* bile na snazi, primijeniti odredbe novog Kaznenog zakona (NN 125/2011 i NN 144/2012), stupile na snagu 1. siječnja 2013. jer iste idu u korist optuženika. Iz citiranih odredbi koje predstavljaju povoljnije pravo za optuženika proizlazi da primjenjivanje mjera zastrašivanja i terora na štetu civilnog pučanstva više ne predstavlja modalitet počinjenja ratnog zločina, a pljačka imovine, da bi bila karakterizirana kao način počinjenje utuženog kaznenog djela, prema čl. 91. st. 1. t. 8. KZ-a mora biti velikih razmjera, odnosno vrijednost otuđene imovine mora prelaziti iznos od 600.000 Kn, što *in concreto* nije bio slučaj, iako je Vijeće cijenilo istinitim iskaz svjedokinje Milke Mičije po kojemu je optuženik s drugim osobama otuđio berač kukuruza Marka Lamze.

Temeljem čl. 123. st. 1. optuženik je **u cijelosti oslobođen plaćanja troškova kaznenog postupka** koji će pasti na teret proračunskih sredstava RH.